

буковинський соціокультурний часопис

quasimagazine.blogspot.com

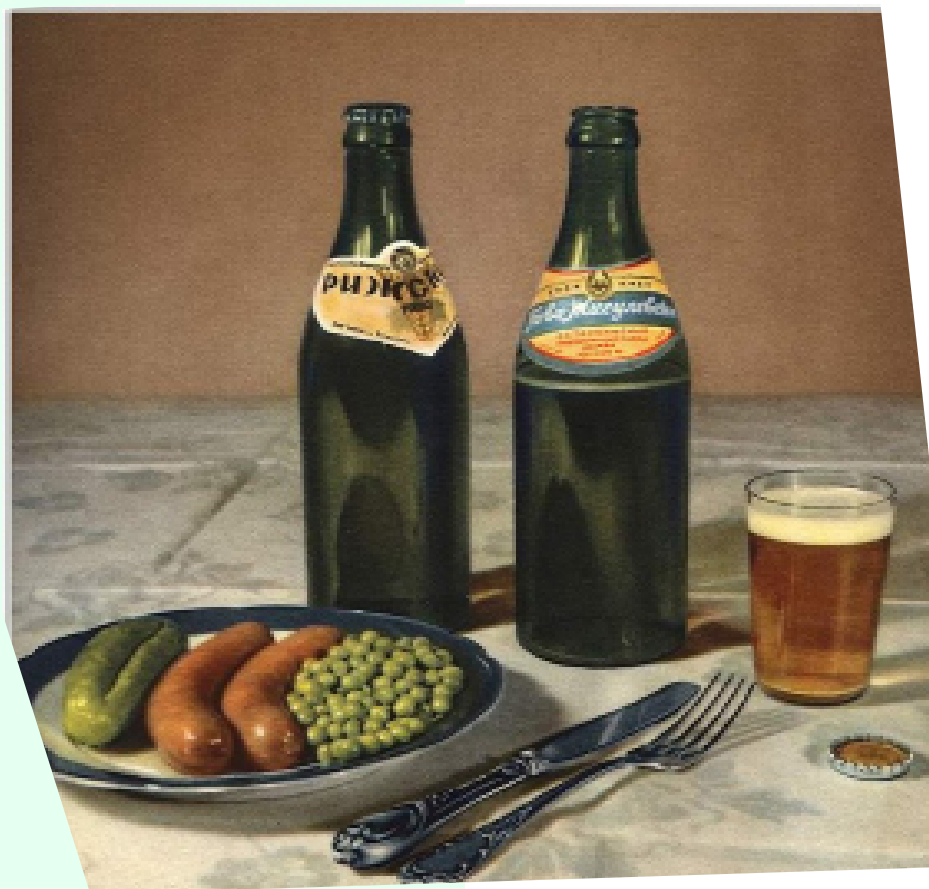
#01

РЕДАКТОРИ
Андрій Тужиков
Любомира Воевідка

КОРЕКТОР
Катерина Дудка

ВЕРСТКА
Тетяна Шилюк

буковинський соціокультурний часопис quasi!

Заснований на громадській zasadі, часопис не підтримує жодну з полі-

тичних сил та релігійних сект. Контентом зіну є опис та\або аналіз культурологічних та соціальних процесів. Часопис найближчим часом виходитиме лише в електронному вигляді задля збереження карпатських лісів та передачі інформації у її питомому означенні.

В номері використані світлини:

Володимира Гуцула

Юлі Шкварчук

Олександра Ткачука

Ігора Константинюка

та зображення

Ольги Мінтенко

обкладинка Олега
Михалецького

- 4** **Европейський проект: між традицією та (після) модерном**
- 16** **PRO рівність**
- 24** **Тема бидла не розкрита?**
- 30** **Де кожен - на своїй війні...**
- 34** **Nigrum Nigrius Nigro**
- 44** **Міліція карми**
- 48** **Арт-простір Че**
- 52** **5 питань до Асрора Мурадова**

КТО

ЧИТАЕТ ЭТО?

Європейський проект: між традицією та (після) модерном

Ключові слова: Європа, глобалізація, християнство, модерн, постмодерн

На поч. ХХІ ст. ми можемо допустити декілька варіантів розвитку суспільно-політичної та духовної ситуації в Європі і на Заході в цілому. Вже сьогодні стає очевидно, що ліберальний проект, котрий віднайшов своє відображення, зокрема, в сучасній постмодерністській філософії та культурі, як і в намаганнях установлення толерантного діалогу між різними групами населення, позбавляє Європу її європейського майбутнього: практично

нерегламентована одночасна емансипація як індивідів, так і етнорелігійних груп веде тільки до загострення конфліктів інтересів, рівно як і до вимог наступних взаємних поступок, що, у свою чергу, наносить прямий удар по ідентичності-як-дистинкції. По суті, всі спроби примирити ворожі сторони не можуть не увінчатись поразкою, так як корінь взаємної недовіри ліберальна парадигма мислення тільки посилює, зводячи на ній свої ключові

іслам, традиція,

ідеали, що виправдовують саме її існування. В цьому контексті ідеї відновлення певних універсалістських проектів, як то «комунікативної дії» в Західній Європі чи неоевразійської інтеграції на пострадянському просторі абсолютно утопічні, оскільки в умовах, що склались, грають не так на руку їхнім ініціаторам, як згуртованим спільнотам, які використовують рівні

правила при завідомо нерівному розподілі сил. Усі подібні спроби скріпити конструкцію західного або пострадянського суспільства та призупинити дезінтеграційні процеси жодним чином не виліковують від цивілізаційної недуги, тільки пролонгуючи розпад і ослаблюючи дію деструктивних факторів. У той же час відмова від рішучих заходів працює на ослаблення самого «підопічного», дозволяючи його хворобі прогресувати і захоплювати нові області: *«...Хворий усе одно не вилікується, які б не прописували йому на папері рецепти, а навпаки, якщо зволікати, до того загине, що і нас заразить, перепсує усі свіжі сили, що на них тепер іще можна розраховувати...»* [4, с. 383].

На практиці це виражається прагненням зберегти відкритими ворота міграції, ставлячи її на «облік», виступати арбітром у безкінечних суперечках меншин, осмикуючи найагресивніших, заради збереження політичних позицій та економічної вигоди втягувати в обороти нових партнерів, уступаючи кожному по невеликому шматку «пирога». Збереження задо-

вільного status quo

виявляється безумовно важливішим за стратегічне планування, і в цьому сенсі ідеологія мультикультуралізму в Європі веде до тих же наслідків, що й евразійство у країнах СНД, при цьому короткострокові політичні та економічні дивіденди тягнуть за собою наступну задачу суверенітету. Необхідно розуміти, що подібна гра затіяна силами, суверенність котрих більше не вимірюється державними кордонами і національними бюрократіями, у зв'язку з чим певний расовий, політичний і культурний спадок приноситься в жертву заради укріплення владних ресурсів нечисельної наднаціональної еліти. Так чи інакше, це усвідомлюють навіть наївні ідеалісти на зразок Юргена Габермаса [14], не на жарт перелякані згортан-ням

демократії в західному світі, хоча їхні відповіді на сучасні виклики також далекі від реальності. В питанні можливої деевропеїзації Заходу та цивілізаційного конфлікту всередині самого ЕС німецький філософ, як і більшість ліберальних мислителів, і далі наполягає на «лікуванні пілюлями»: «...Европейський союз, як і будь-яка окрема держава, що входить у нього, зобов'язаний зберігати світоглядний нейтралітет стосовно числа невірних громадян і громадян-нехристиян, що швидко зростає» [17]. Щось схоже, однак уже лиш у рамках традиційних релігій, характеризує й евразійський дискурс [5], який з теоретичною опорою на генонівський традиціоналізм широко розкриває обійми ісламу в Росії.

Говорячи про духовність, ми в той же час маємо на увазі й інші фактори, як то політичні, економічні, демографічні: за умов загального спаду в сучасній Росії всілякі спроби посилити систему за допомогою «нової крові» закінчаться тим же, чим і варваризація Римської імперії напередодні її падіння – рано чи пізно молодші, але більш активні партнери очолять запущені процеси, і немає практично ніяких підстав вважати, що збереження спільного імперського фасаду після цього буде співпадати з чиймись частковими інтересами. Відчайдушна спроба продовжити панування за рахунок чужих ресурсів – завжди ознака кінця, що наближається, і песимістичні прогнози окремих експертів про «музейне» майбутнє Заходу [9] з деяким відтермінуванням

справедливі й щодо пострадянського «колоса» – котрий як ніколи раніше стоїть на «глиняних ногах». Жертвуючи себе імперії, народ, що її будує, рано чи пізно розчиняється у власному творінні, і коли кров деміурга вичерпується – конструкція розвалюється, розходячись по цеглинках будівничим майбутніх споруд. Ми можемо відмічати подібне і відносно Євросоюзу,

етнічна ситуація в якому не вказує ні на які величні перспективи власне європейського духу, про занепад якого говорить і та криза культури, в яку Захід усе стрімкіше поринає. Зовсім не дивно, що на його фоні все більше укріплюються позиції войовничого ісламу – і далеко не лише за рахунок мігрантів з Близького Сходу і Північної Африки, але й шляхом активного прозелітизму, що зростає мало не в геометричній прогресії [13] – зокрема, в середовищі освіченого середнього класу, який не знаходить опори у все більш занепадому християнстві.

Чи можлива за таких обставин нова Реформація або повернення до повалених кумирів? Безумовно варта розгляду позиція Ернста Юнгера щодо необхідності підтримки церковного авторитету в умовах наступу нігілізму [12, с. 47]. Така позиція резонує з думками Юргена Габермаса про захист інститутів, які зберігають хиткий моральний каркас сучасного капіталізму [17]. Тим не менше, вона не приховує нігілістичного майбутнього, яке слідує за тим, чому судилося впасти. Серйозно говорити

про можливості християнської реконквісти неможливо навіть у Східній Європі та Росії, де більшість населення асоціює себе з конфесією зазвичай лишень демонстративно, як данину абстрактної ідентичності, що не йде далі слів, які суперечать реальним життєвим принципам і мирським поглядам на питання громадського та культурного життя. Із цього погляду можна стверджувати, що, поки що зберігаючи деякі інституційні риси, християнство в Європі існує вже більше як примарна форма без змісту, частина історичного спадку, але аж ніяк не сучасного. Якщо і пов'язувати європейське майбутнє з якимось цілісним релігійним проектом, то він зовсім не буде християнським – а значить, і власне європейським, що ставить ребром питання про збереження західного спадку й автентичного обличчя західної цивілізації, яке, судячи з усього, в найближчому майбутньому докорінним чином зміниться. Причинами процесу дехристиянізації є не тільки деградація церковних інститутів чи їхня неадекватність викликам часу, згасання християнської

пасіонарності, але й активне впровадження секулярних принципів у суспільному та культурному житті Заходу, яке на поч. ХХІ ст. досягло свого апогею. Суперечності між мультикультурним лібералізмом і традиційною Європою все нарастають, і ми не бачимо шляхів позитивного вирішення проблеми без усунення або остаточної трансформації однієї зі сторін – орієнтація ж католицької церкви на млявий діалог із мирським світом вже сьогодні вказує на того, хто програв.

На цьому тлі говорити про перспективи адекватної теологічної відповіді постмодерновому лібералізму зовсім не доводиться, у зв'язку з чим ми повинні з усією серйозністю підійти до питання нового секуляризму як можливого шляху збереження європейської спадковості. Цілком зрозуміло, що стара традиція не повернеться, а продовження в ліберальному дусі врешті-решт фіналізує саме буття Західного світу, доводячи його до грані самознищення та втрати історичної суб'єктності. Можливим варіантом подолання кризи може, однак, стати реанімація філософського модерну в його світській редакції, оскільки теологічна без «нової», неєвропейської «крові», вже неможлива. В короткостроковій перспективі реабілітований модерн (вірогідно, в поєднанні з правими політичними ідеологіями) дозволить почасти вирішити європейські проблеми, закривши проломи і, принаймні, тимчасово ізолювавши

Захід від стрімких хвиль зі Сходу та приборкавши різномірні мігрантські маси, які вже освоїлися в Європі. У перспективі це не суперечить потенційному набуттю нової релігійності, однак тут і тепер скріпами переосмисленого модернізму повинне стати нове філософське вчення, засноване на волюнтаризмі («воля до влади»), раціоналізмі («воля до знання») і трансценденталізмі («воля до Іншого»), що задають координати надмодернового наративу. Філософія майбутнього так чи інакше вбере в себе нереалізований потенціал учень Георга Гегеля, Фрідріха Ніцше, ряду консервативних революціонерів та

екзистенціалістів, стверджуючи нові абсолютні цілі і цінності в синтезі раціонального і вольового начал. Необхідність та загальні риси цього проекту окреслені вже сьогодні під різними найменуваннями («надмодерн» у Сергія Кургіняна [6], «новий ідеалізм» у Гейдара Джемалія [3] та ін.), однак варто відмітити його явну метафізичну спадковість титанічним ідеалам модерну з усіма наслідками – як позитивними (емансипація індивіда через пізнання), так і негативними (його жуніфікація в технічній організації), достатньо детально розібраними у працях німецького філософа Фрідріха Юнгера [10, с. 121-126] [11, с. 234-247].

Складний ряд понять «модерн» (Захід до сер. XX ст.), «постмодерн» (Захід починаючи з другої пол. XX ст.), «квазімодерн» (національні держави Третього світу), «археомодерн» (суперечлива перехідна реальність пострадянського простору), «контрмодерн» (наступ релігійного фундаменталізму у Третьому

світі і на Заході) та «надмодерн» (проект-відповідь, що може гіпотетично інтегрувати світські ідеали Нового часу; есхатологічний релігійний базис, частково втягнутий у структури квазі- і контрмодерну; та мережеві форми організації, привнесені постмодерном) – у перспективі даного огляду є не стільки розбором можливих теоретичних комбінацій, скільки наслідками емпіричних реалій нашого часу, характеризованого поглибленням енергетично-сировинної, демографічної та екологічної криз, які, у свою чергу, загострюють кризу індивідуальної та суспільної ідентичності. В цьому сенсі обговорюваний кінець філософії постмодернізму означає, однак, початок реальності постмодерну як утіленої ідеї – і виводить її на перше місце серед технологій соціальної інженерії, що реактуалізує альтернативні їй плани цивілізаційного будівництва, у контексті чого уможлима необхідність у новому модерні

змінюється практичним зверненням до переосмислених ідеалів модернізму. На боці останнього опиняються, зрештою, всі соціальні та політичні групи, орієнтовані на цінності, котрі ми можемо позначити як “дискурс справедливості та спільної участі” – відповідно, всі сили, які ставлять на історію як на проект відкритого майбутнього, конкуренції і встановлення певних трансцендентальних ідеалів. Прогноз Френсіса Фукуями про можливий «кінець історії» [8, с. 9] тому може сприйматись лишень як попередження зі сторони еліт про скоре видворення низових ініціатив зі співучасті у всесвітньому будівництві та позбавлення останніх статусу автономних історичних суб’єктів, розстановку крапок над «і» в «єдино правильному» напрямі розвитку людства. Рівноцінно інструментами й відповіддю на політику «Нового Середньовіччя»

в подібній перспективі стають різноманітні версії новітнього модернізму, до якого слід зарахувати не тільки його суто європейські версії (анархо-індивідуалістичний і

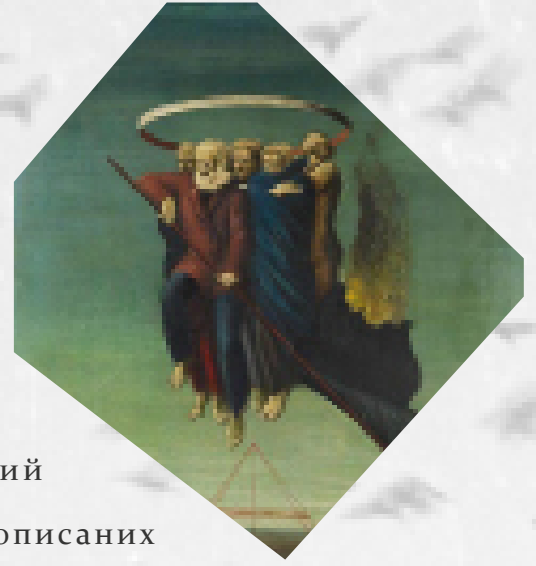
секулярно-колективістський), але й на перший погляд близькі до традиціоналізму теологічні (в першу чергу, ісламський салафізм), принесені на Захід міграційною хвилею другої пол. ХХ ст.

Колізії між різними шляхами ремодернізації Європи неunikні, оскільки відображають не тільки певну світоглядну конкуренцію, але й ставку на різних модернізаційних суб’єктів, найважливішими з яких є вже усталені, але такі, що стрімко втрачають структурну міцність, західні нації-держави, соціально орієнтовані на середній клас поки ще білої більшості – та агресивні общини, які об’єднують «вулицю» Сходу і Заходу на єдиній протестній платформі радикального ісламу, зверненої до нижчих

прошарків небілої меншості. Перехід політичної ініціативи до організованих вихідців з арабських країн не тільки вірогідний, але в ряді західноєвропейських держав неunikний

(«...Школярі, для яких норвезька мова є рідною, становитимуть меншість до 2021 р.» [16]). Зміна ж культурних умов тягне за собою трансформацію як інтелектуальних практик, так і соціальної реальності, відповідно, чи варто обманюватися стосовно перспектив споконвічно європейської філософської традиції? Відкинувши будь-яку наївність і тверезо прийнявши в розрахунок дійсний стан справ і близькі до незворотності тенденції, ми повинні говорити про справжнє наближення передбаченого Ніколаєм Бердяєвим консервативно-революційного «Нового Середньовіччя» – проте не як романтизованого європейського минулого, але як об'єктивного східного майбутнього в самому серці Заходу, про яке на поч. ХХ ст. ніхто, крім найрадикальніших європейських правих, не міг і помислити [7, с. 467-468].

Детальний аналіз описаних процесів укотре доводить істину сили духу як абсолютного двигуна історії, її суб'єкта та кінцевого бенефіціаря – адже саме есхатологічні сподівання і духовний надриг, готовність до самопожертви (і, що не менш вагомо, іншими) заради вищого ідеалу (Бог, віра, справедливість) виявляються джерелами сили, здатної переламувати через коліно об'єктивну дійсність і всілякі раціональні побудови. Це означає лишень те, що будь-який власне європейський проект неможливий без виразної картини майбутнього – всеосяжного трансісторичного панно, співмасштабного з великими теологічними наративами юдеохристиянства й ісламу. Ми не виключаємо його формально секулярного характеру як органічного варіанту для сучасної західної людини, надто віддаленої від християнської традиції, однак вважаємо необхідним підкреслити неунікно метафізичну природу нового європейського мислення – яким воно все ще може відновити втрачені позиції. В іншому випадку тільки стихійно найбільш організована і пасіонарна сила буде здатною до різкого повороту колеса історії – і в цьому питанні

досвід більшовицької революції 1917 р. видається актуальним як ніколи. Зрештою, саме есхатологічна [1, с.593], сутнісно ідеалістична (sic) програма побудови нового світу й утвердження нової людини в реаліях економічної та політичної смути післявоєнного часу виступили вирішальними факторами перемоги більшовиків над більш інертними лівими та консервативно орієнтованими силами. Не менш вагомим ключем до успіху стала також ставка на найбільш «буйний» прошарок низів, якому в наш час у Росії та Європі відповідає не робочий пролетаріат чи майже вимерлий white trash, а безробітні маси вихідців із переважно мусульманських країн Третього світу. Всі ці фактори вказують на необхідність пошуку нової парадигми європейського мислення – та європейського цілепокладання – як адекватної відповіді на виклики західної цивілізації, що розігрується елітами як відпрацьований матеріал.

В ситуації нестачі ресурсів скорочення споживання і примусове повернення більшої частини планети в архаїку одночасно з крахом умовно демократичних національних режимів у Північній Африці й на Близькому Сході аж ніяк не є фантастичним сценарієм, але цілком закономірним наслідком поглиблення енергетичної кризи, пов'язаної з падінням темпів видобутку нафти [18] і можливим згортанням мирних ядерних програм із ростом дефіциту уранового палива [15]. Так чи інакше, скидування «зайвих мільярдів» уже розпочалось – і цей процес заторкне не лише країни, які розвиваються, але й саму Європу, яка стрімко бідніє та люмпенізується, оскільки він ініційований з боку наднаціональних прошарків, що давно звільнились – або зовсім ніколи не пов'язували себе узами расової, культурної чи конфесійної солідарності, що, тим не менше, означає для них лише пролонгацію вирішення майбутніх проблем: «Швондер ... не розуміє, що Шаріков для нього більш грізна небезпека, аніж для мене. ...Зараз він усіляко намагається натравити його на мене, не усвідомлюючи, що якщо хто-небудь, у свою чергу, натравить Шарікова на самого Швондера, то від нього залишаться тільки ріжки та ніжки» [2, с. 213]. У таких умовах інструментом соціальної критики може стати тільки нова філософсько-політична теорія, яка, незалежно від її лівого чи правого, секулярного або теологічного походження, стверджуватиме новітній модерністський дискурс як виклик однаково неоконсервативної та постмодернної реальності.

Література:

1. Бердяев Н. Религиозные основы большевизма (Из религиозной психологии русского народа) / Николай Бердяев // Падение священного русского царства : публицистика 1914-1922. — М. : Астрель, 2007. — С. 593—598.
2. Булгаков М. Собачье сердце / Михаил Булгаков. — Кишинев : Литература артистикэ, 1989. — С. 152—223.
3. Джемаль Г. Новый идеализм [Электронный ресурс] / Гейдар Джемаль. — Режим доступа: <http://www.youtube.com/watch?v=iqOJJj4i6wA> (дата звернення 20.09.2012). — Назва з екрана.
4. Достоевский Ф. Бесы / Федор Достоевский. — М. : Художественная литература, 1990. — 672 с.
5. Дугин А. Основы интеграции народов Евразии [Электронный ресурс] / Александр Дугин. — Режим доступа: http://russia.ru/video/diskurs_13495/ (дата звернення 14.09.2012). — Назва з екрана.
6. Кургинян С. Вперед в прошлое [Электронный ресурс] / Сергей Кургинян. — Режим доступа: http://russia.ru/video/diskurs_9334/ (дата звернення 15.01.2010). — Назва з екрана.
7. Розенберг А. Миф XX века. Оценка духовно-интеллектуальной борьбы фигур нашего времени / Альфред Розенберг. — Tallinn : Shildex, 1998. — 528 с.
8. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Фрэнсис Фукуяма. — М. : АСТ, 2010. — 589 с.
9. Фурсов А. Единственная функция Европы – музей [Электронный ресурс] / Андрей Фурсов. — Режим доступа: http://russia.ru/video/diskurs_8262/ (дата звернення 14.01.2010). — Назва з екрана.
10. Юнгер Ф. Греческие мифы / Фридрих Юнгер. — СПб : Владимир Даль, 2006. — 400 с.
11. Юнгер Ф. Совершенство техники / Фридрих Юнгер // Совершенство техники. Машина и собственность. — СПб : Владимир Даль, 2002. — С. 11—273.
12. Юнгер Э. Через линию / Эрнст Юнгер // Судьбанигилизм. — СПб : С.-Петербургский ун-т, 2006. — С. 7—64.
13. Ackermann L. Muslim converts in Germany : Angst-ridden Germans look for answers – and find them in the Koran [Электронный ресурс] / Lutz Ackermann. — Режим доступа: <http://www.spiegel.de/international/spiegel/muslim-converts-in-germany-angst-ridden-germans-look-for-answers-and-find-them-in-the-koran-a-460364.html> (дата звернення 18.01.2007). — Назва з екрана.
14. Diez G. Habermas, the last European : A philosopher's mission to save the EU [Электронный ресурс] / Georg Diez. — Режим доступа: <http://www.spiegel.de/international/europe/habermas-the-last-european-a-philosopher-s-mission-to-save-the-eu-a-799237.html> (дата звернення 25.11.2011). — Назва з екрана.
15. Dittmar M. What nuclear energy renaissance? [Электронный ресурс] / Michael Dittmar. — Режим доступа: <http://www.project-syndicate.org/commentary/what-nuclear-energy-renaissance-> (дата звернення 16.08.2010). — Назва з екрана.
- Greenfield D. Norwegian students to become a minority in Oslo schools in 8 years [Электронный ресурс] / Daniel Greenfield. — Режим доступа: <http://frontpagemag.com/2013/dgreenfield/norwegian-stu->

- dents-to-become-a-minority-in-oslo-schools-in-8-years/ (дата звернення 10.01.2013). — Назва з екрана.
16. Habermas J., Krzeminski A. Europa ist heute in einem miserablen Zustand [Електронний ресурс] / Jürgen Habermas, Adam Krzeminski. — Режим доступу: <http://www.welt.de/print-welt/article668866/Europa-ist-heute-in-einem-miserablen-Zustand.html> (дата звернення 04.05.2005). — Назва з екрана.
17. Hirsch R., Bezdek R. Peaking of world oil production: impacts, mitigation, & risk management [Електронний ресурс] / Robert Hirsch, Roger Bezdek, Robert Wendling. — Режим доступу: http://netl.doe.gov/publications/others/pdf/Oil_Peaking_NETL.pdf (дата звернення 02.2005). — Назва з екрана.

Анотація:

У статті розглядаються проблеми збереження європейської ідентичності в контексті постмодерної дійсності та її можливих новітніх модернових альтернатив у філософії, культурі та політичній думці. На основі фактичного матеріалу автор виявляє основні точки цивілізаційних колізій та окреслює теоретичні засади новомодерного європейського проекту.

Вышинский С. Европейский проект: между традицией и (после)модерном.

В статье рассматриваются проблемы сохранения европейской идентичности в контексте постмодерновой действительности и ее возможных новейших альтернатив в философии, культуре и политической мысли. На основании фактического материала автор выявляет основные точки цивилизационных коллизий и определяет теоретические основания новомодерного европейского проекта.

Ключевые слова: Европа, глобализация, христианство, ислам, традиция, модерн, постмодерн.

Annotation:

Vyshynskiy S. European project: between tradition and (after)modernity.

The article deals with the problem of preservation of European identity in the context of postmodern reality and its newest possible alternatives in philosophy, culture and political thought. Basing on the facts the author reveals main points of civilizations' collisions and defines theoretical footing for the new-modern European project.

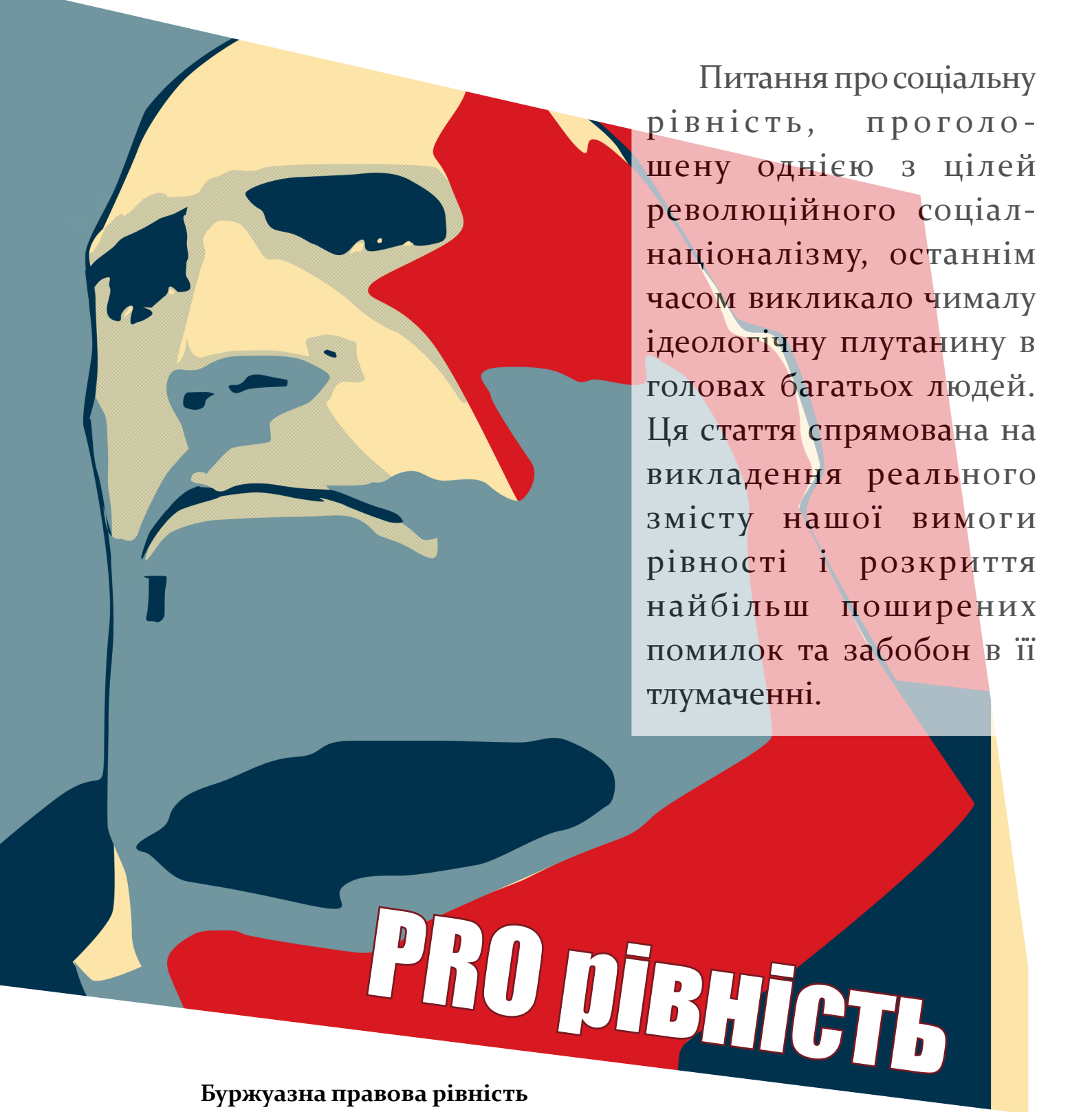
Key words: Europe, globalization, Christianity, Islam, tradition, modernity, postmodernity.

Публікація:

Вишинський С. Європейський проект: між традицією та (після)модерном / Святослав Вишинський // Наукові записки. Серія «Культурологія». Матеріали VI Міжнар. наук. конф. «Культура в горизонті сталих і плінних ідентичностей» (12-13 квітня 2013 року, м. Острог). — 2013. — № 11. — Ч. 1. — С. 52—61.

Переклад:

Вышинский С. Европейский проект: между традицией и (после)модерном / Святослав Вышинский // Наук. вісник Чернівецького ун-ту. Філософія. Збірник наук. праць. — 2014. — № 706—707. — С. 134—138.

Питання про соціальну рівність, проголошену однією з цілей революційного соціал-націоналізму, останнім часом викликало чималу ідеологічну плутанину в головах багатьох людей. Ця стаття спрямована на викладення реального змісту нашої вимоги рівності і розкриття найбільш поширених помилок та забобон в її тлумаченні.

PRO рівність

Буржуазна правова рівність

Революційний процес – це вічний закон суспільного розвитку, відповідно до якого, всупереч всім контрреволюціям і реакційним відкатам, рано чи пізно відбувається неминучий перехід до нових, прогресивніших соціально-економічних формацій, в яких здійснюється щоразу більше усупільнення матеріальних благ. Революції раз у раз скидають нових і нових представників експлуататорського класу. Ідея правової рівності часів Просвітництва стала ґрунтом для буржуазних революцій, які знищили монархію, встановивши замість неї республіку, а також скинули клас феодалів, разом з яким було знищено спадкові привілеї. Отже, ідея рівності передбачала запровадження виборної

влади замість спадкової, проголошення рівних прав і обов'язків для всіх людей, незалежно від їх соціального походження і класової приналежності. Було проголошено перенесення суверенітету – верховенства влади від монарха і його оточення до всього народу. Це знаменувало народження ідеї нації – суверенного народу, об'єднаного на засадах правової рівності. Простіше кажучи, ідея буржуазної рівності означає, що багатій і злидар повинні мати рівні права і обов'язки. І якщо революціонери тієї доби свято вірили в таку фантазію, то нам тривала історія капіталізму довела, що це неможливо. Правова рівність не може бути реалізована в класовому суспільстві, оскільки воно засноване на нерівності стосовно капіталу, власності на засоби виробництва, а відтак і грошей, які є фактичним мірилом прав і можливостей в класовому суспільстві. Правова рівність в буржуазному суспільстві неможлива тому, що не може існувати надкласової

держави, здатної забезпечити рівність прав і можливостей. Держава – це інструмент класового панування, і вона завжди захищає інтереси саме панівного класу. Якщо при цьому експлуататорський клас видає свої інтереси за національні, загальнонародні, то повірити в це можуть хіба що наївні. «Національні інтереси України для мене – понад усе» – каже чинний Президент України, і немає жодних підстав вірити цим словам менше, ніж заявам будь-яких інших представників «національної» буржуазії і захисників «національного» класового суспільства. Правова рівність в класовому суспільстві є обманом, що приховує величезну нерівність і класову боротьбу, яка точиться між гнобителями і гнобленими. Повні громадянські, політичні, економічні, соціальні, культурні і навіть людські права належать лише представникам заможних класів, бо лише вони мають фінансові і владні можливості для забезпечення своїх прав, натомість для

решти людей ці права обмежені, а деякі відсутні зовсім. Буржуазна рівноправність стала на практиці повноправністю експлуататорської меншості і безправністю експлуатованої більшості. Підтримка буржуазного уявлення про рівність і позитивна її оцінка – це перша помилка, яку не можна допускати, якої слід остерігатись, бо вона веде до опортунізму і зради.

Безкласове суспільство

З вищесказаного зрозуміло, що ми відкидаємо буржуазну рівність, як хибну і нездатну втілити ідею нації у життя. Ми розуміємо, що рівність прав і обов'язків для всіх громадян може бути реалізована лише в безкласовому суспільстві після знищення класів, які уможливають експлуатацію людини людиною. Коли всі засоби виробництва, тобто всі предмети і засоби праці вживані для виробництва матеріальних благ, як приміром земля і заводи, перейдуть до суспільної власності, тобто буде встановлено рівність всіх громадян по відношенню до власності на засоби виробництва, буде знищено експлуатацію людини людиною у вигляді найманої праці і нетрудових прибутків, а відтак зникне і поділ суспільства на антагоністичні класи, зникне класова держава і встановиться пряме народовладдя – лише тоді будуть створені умови для справжньої правової рівності, справжнього народного суверенітету. Таким чином економічна і правова рівність неможливі одна без одної, вони

є невід'ємними складовими нашого поняття соціальної рівності, підставою якої має стати безкласове суспільство – правдивий соціальний зміст ідеї нації.

Клас і стан

Тут ми зіштовхуємось із протилежним і вже відверто реакційним забобоном, що представляє безкласове суспільство і соціальну рівність як міфічну «зрівнялівку» і знищення фахів із відповідно негативною оцінкою рівності як такої. Стверджується, що класи, в тому числі експлуататорські, нібито виконують органічні функції, здійснюють фахову диференціацію суспільства, тобто його професійний поділ.

Чи варто пояснювати, що ця думка заснована на невігластві? Адже відомо, що відношенням людей до професії визначається не клас, а стан. Поділ праці на різні професії справді створює необхідні соціальні групи, без яких не може обійтись цивілізоване суспільство. Проте клас визначається не відношенням до фаху, а відношенням до капіталу, власності на засоби виробництва. Це означає, що належність до панівного класу не накладає жодних професійних, суспільно-корисних обов'язків, а лише дає право експлуатувати інших людей, привласнювати їхню працю, жити за чужий рахунок, одним словом паразитувати.

НОВАРЗЕ МІ

Функція власника полягає лише в отриманні прибутку, а всю працю можуть виконувати і зазвичай виконують наймані працівники різної кваліфікації. І навіть якщо капіталіст особисто працює, він не перестає бути експлуататором, якому право власності дає ліцензію на крадіжку чужої праці. Образно кажучи, клас – це власність, а стан – це заняття; клас – це те, чим ти володієш, а стан – це те, ким ти працюєш. Вирізання класу буржуазії з суспільного організму можна порівняти із видаленням не

органу, а ракової пухлини. Професійно-становою приналежність, навпроти, зобов'язує людину до особистої праці, але не потребує привласнення праці інших людей. Економіка легко виживе і прогресуватиме без власників, класу суспільних паразитів, але не проіснує і жодного дня без трудящих. Як бачимо клас і стан не лише різні категорії, але і взаємовиключні за своєю суттю.

Поділ праці

Чи повинен при побудові безкласового суспільства разом із класовим поділом

зникнути професійно-становий поділ? Ні, не повинен. Поділ праці має зберігатись в безкласовому суспільстві, хоча відмінності між формами праці значно зменшаться. Побудова безкласового суспільства мусить відбуватись поетапно. Спочатку має бути знищений поділ на антагоністичні класи, тобто такі, інтереси яких протилежні і несумісні. Це означає ліквідацію всіх експлуаторських верств суспільства. Запобігати ж появі нових у поєднанні з прямим народовладдям допомагатимуть сучасні виробничі сили, які дозволяють подолати відмінності між організаторською і виконавчою працею. Безкласовим суспільством в цьому випадку ми називаємо спільноту трудящих, неантагоністичних прошарків. Поділ на неантагоністичні класи у свою чергу має зникнути згодом через розвиток виробничих сил і, як наслідок, модернізацію і зменшення суттєвих відмінностей у поділі праці, зокрема між фізичною і розумовою працею, а також відмінностей між містом і селом. Тоді суспільство стане безкласовим у найповнішому розумінні і являтиме собою вищий ступінь єдності нації. Однак навіть це жодним чином не передбачає зникнення професійного поділу праці. Спеціалізація праці є нескінченною, як і технічний прогрес. Навіть більше, всупереч

заявам апологетів класового суспільства, саме безкласова соціальна рівність може забезпечити найякіснішу фахову диференціацію, підбір професії відповідно до вроджених людських здібностей, які не можуть бути у всіх однаковими. Оскільки класова приналежність визначається відношенням людини до капіталу, власності на засоби виробництва, то і право вибору праці, зокрема у політичному керівництві, визначається банальною кількістю грошей, а не талантами і здібностями, необхідними для успішного виконання цієї праці. Тобто класовий поділ і спричинена ним соціальна нерівність перешкоджає висуватись на відповідні посади насправді здібним людям. Мільйони людей, до яких, напевно, належить і більшість читачів цієї статті, змушені займатись не улюбленою працею, а тією, яку дозволяє їм капіталістичний ринок і виключно для того, щоб забезпечити здатність споживати. А долю цих мільйонів визначає купка негідників лише на підставі права приватної власності на капітал. Тільки соціальна рівність безкласового суспільства, скинувши владу грошей, забезпечить рівні можливості для всіх громадян, дозволить здійснити справедливий професійний поділ, внаслідок якого кожен посідатиме своє місце в фаховій структурі суспільства відповідно до

свого природного потенціалу, а не соціального походження чи матеріального становища. Професійно-становий поділ набуде в безкласовому суспільстві своєї досконалої форми, бо на перешкоді йому вже не стоятиме право власності на засоби виробництва як право приватного володіння, користування і розпоряджання суспільними виробничими силами.

Майнова і соціальна рівність

Чи означає, що знищення приватної власності спричинить зрівняння всіх людей у кількості і якості предметів споживання, чи означає це запровадження абсолютної майнової рівності? Ні, не означає. Найпершою підставою для досягнення соціальної рівності є усунення приватної власності на засоби виробництва, а не на предмети споживання, тобто продукти особистого, побутового споживання, як їжа, одяг, житло тощо. За цих умов кількість і якість предметів споживання кожного громадянина відповідатиме кількості і якості його праці. Оскільки всі люди не можуть працювати однаково, отже, не може існувати і повної

майнової рівності. Усупільнення предметів споживання теж не може цілком урівняти майно. Високий розвиток виробничих сил надасть можливість постійно передавати все більше предметів споживання до суспільної власності, що безумовно слід зробити, але це буде не однакове, а вільне, безгрошове споживання, засноване на потребах, які у всіх людей не можуть бути рівними. Соціальна рівність таким чином вимагає не зрівняння майна і особистих потреб, а усунення можливості діставати майно шляхом експлуатації, привласнення додаткової вартості. Логічним наслідком соціальної рівності стане не абсолютна, а відносна майнова рівність, тобто знищення поділу на багатих і бідних, коли між людьми не буде значного розриву у якості і кількості благ, які вони отримують. Отже, рівність означає для нас не ліквідацію фахів і не зрівняння особистих потреб людей, а знищення класів. Соціальна

рівність – це рівне відношення людей до права власності на засоби виробництва; це свобода від визиску, від найманого рабства і відчуження; це рівні права і обов'язки, в тому числі однаковий трудовий обов'язок і спільне споживче право, засноване на праці або потребах, залежно від рівня розвитку виробничих сил. Проте ані праця, ані потреби людей не можуть бути однаковими, тому їх зрівняння не входить до нашого поняття соціальної рівності.

В історії був зрівняльний соціалізм – т.зв. утопічні і аскетичні напрямки соціалізму, наприклад християнський і спартанський, які здійснювали тотальне зрівняння і уніфікацію життя, майна, а часом і потреб всіх членів спільноти, аж до запровадження однакового одягу і їжі. Проте соціалістичне вчення часів капіталістичної доби, сучасний соціалізм, зокрема наш соціалізм не є зрівняльним. Майже всі закиди щодо «зрівнялівки» відносно модерного соціалізму є вигадкою буржуазних невігласів. Ми поважаємо самопожертву і аскетизм, шануємо досвід соціалістичних

рухів давнини, але бачимо своє суспільство майбутнього не тоталітарною казармою, а спільнотою вільних людей. Ми виступаємо за свободу людини і тому є противниками штучного зрівняння. Реальний зміст нашої вимоги рівності полягає лише у знищенні класів, побудові безкласового суспільства. Ось що означає для нас рівність. І коли буржуазні ідеологи висувують звинувачення в тому, що соціалістична ідея рівності – це прагнення ототожнити всіх людей, то насправді йдеться про нісенітницю, яку вони вигадали і самі ж намагаються звинуватити в ній соціалізм. Хіба ми повинні виправдовуватися? Звичайно, може бути, що цим панам і знищення класів, тобто знищення паразитизму, теж може здаватись «зрівнялівкою». Доводиться навіть чути нарікання на «зрівнялівку в СРСР». Хоча насправді в СРСР не було не тільки зрівнялівки, але і власне соціальної рівності, з точки зору як утопічного, так і модерного соціалізму.

Невипадково українські революціонери і повстанці з ОУН і УПА, які вели боротьбу не лише за національне, але і за соціальне визволення трудящих, наголошували, що соціальним мотивом їхньої боротьби проти Радянського Союзу є вражаюча нерівність, що панує в ньому на підставі визиску трудящих мас з боку бюрократ-буржуазії, а соціальною метою українського націоналізму, на тлі СРСР, є здійснення соціалістичної революції, зрадженої сталінськими ревізіоністами, «побудова справжнього безкласового суспільства, справжнє знищення експлуатації людини людиною, суспільна власність на засоби виробництва, соціальна рівність і справедливість». Якщо буржуазні писаки називають СРСР-івську дійсність «зрівнялівкою», то страшно навіть уявити, суспільство якої скаженої нерівності є їхнім ідеалом. Разом із вигадками про «зрівняння всіх людей», чим нібито загрожує ідея безкласового суспільства, це все дає підстави сумніватись у розумових здібностях таких індивідів, і ми, звичайно ж, не можемо нести відповідальність за їхню недолугість та вічно пояснювати очевидні речі.

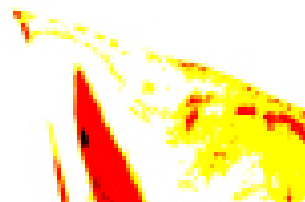
Олександр Підземельний

Тема бидла не розкрита?

Любомира ВОЄВІДКА

Хочу продовжити злегка порушену в попередньому номері тему – тему бидла. Власне кажучи, поговорити про нього як про клас. А точніше, визначити, яким чином проявляє себе бидло в ролі суб'єкта, ой-ой-ой, громадянського суспільства.

Моя гіпотеза наступна: бидло настільки соціалізувалось і самовизначилось, що зайняло повноцінний щабель на соціально-стратифікаційній драбині. Таким чином, бидло стало чинником у процесі прийняття рішень, тобто, його гальмом. Ну а свідченням цього у суспільстві українському є контраст.

Контраст... в наш час все побудоване на ньому. Або, краще сказати, зведене десь

поміж, на тій границі, де мала б бути середина.

Як не сумно констатувати, але саме контраст дає уявлення про місце особи в

соціумі, а з цим – і міру доступу до суспільних, не обов'язково матеріальних, благ.

Контраст став концептом нашого чергового номеру небезпідставно. У світлі минулих подій, які жалібно перенесла наша країна, викристалізувався промінь так званої надії, яка, зберігаючи традиційну демократичну риторичку, лунає із закликом почути кожного. Людське не надто людське, якщо не без іронії, чи не так? Ну а що змінилося чи зміниться? Ключове запитання, яке ми задаємо вкотре, необхідне для усвідомлення реальності або ж її кардинальної зміни.

Український соціум чомусь завжди знаходився у дисбалансі. Прірва між малим і великим класом з кожним роком глибшала, що у свою чергу душило у зародку клас середній, який в демократичному середовищі власне і становить громадянське суспільство. І от

фактична відсутність розвиненого середнього класу, запоруки демократичності змін, пояснюється (мною) тим же контрастом.

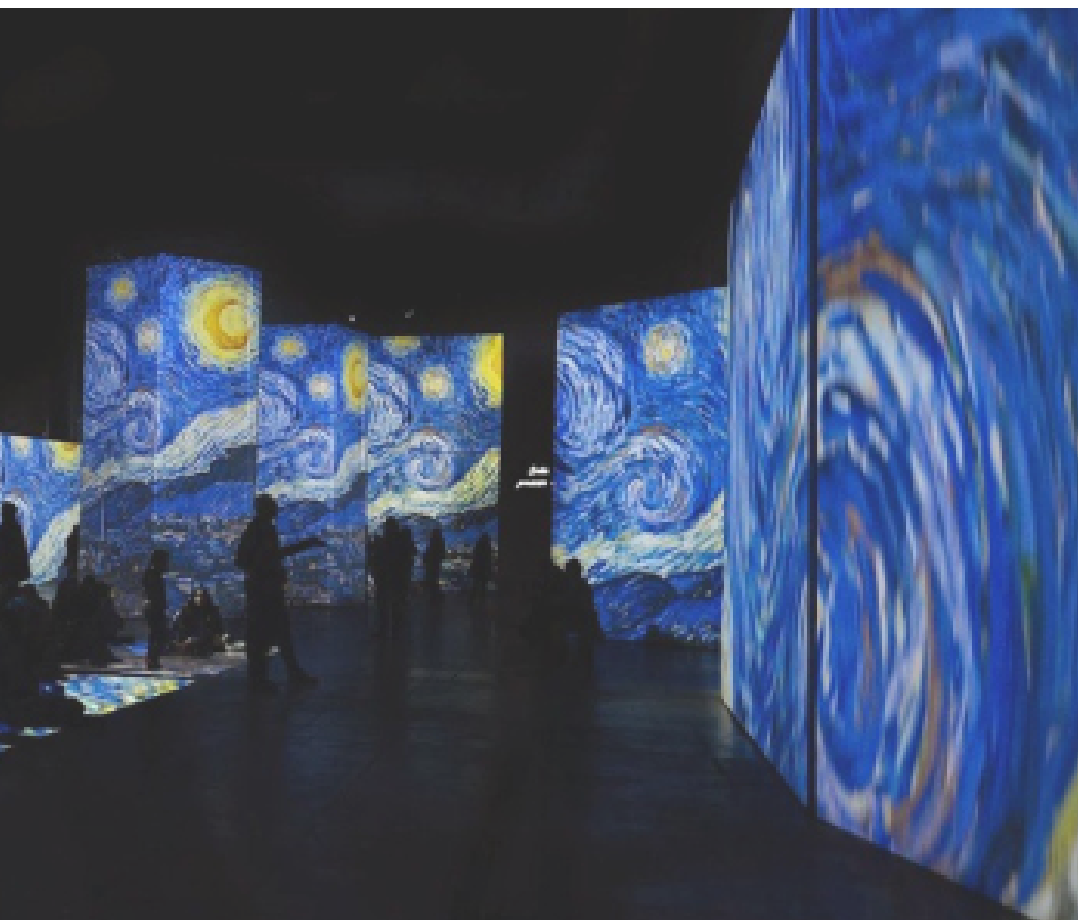
Не буду апелювати до фактів свідомого, спеціального і цинічного знищення української інтелігенції, себто еліти в час радянський і обійду не менш актуальне явище витoku інтелектуального елементу за

кордон в час поточний (хоча про це говорити варто), а зосереджусь на досить актуальному спостереженні щодо переважання несвідомого

контингенту українського соціуму над свідомим. А це, у свою чергу, поверне нас до початків – до бидла.

Зрозумійте на сам початок, аби не виникало обурень на сам кінець (хоча думка висловлюється суб'єктивна і не претендує на статус загальної, обов'язкової чи якоїсь в такому роді), що під «бидлом»

маю на увазі конкретну категорію людей. А саме: деморалізовану, дещо деградовану групу необов'язково молодих людей, що не відзначається особливою ерудицією, рівнем культури та естетичним смаком; що не поділяє базових цінностей цивілізованого світу і часто виявляє свою життєву позицію у формі девіанту. Простіше кажучи, таку когорту, що власними діями та неосвіченістю провокує відразу і зневагу.

Після цієї дещо критичної характеристики може скластися, далекі, не найкраще враження і про автора. Але поспішу запевнити, що сам він не особливо старається, аби його виправити.

Вкотре повторюю, суб'єктивна думка ні для кого не є імперативом, але хочеться звернути увагу на болючу тему.

Так от, такі собі елементи, які беруть кількістю, а не якістю, є дуже вагомим аргументом при поясненні наявного у суспільстві дисбалансу. Проте, про те пізніше.

Зауважили, що автор трохи відхилився від соціокультурної парадигми і зводить таку стьобну тему у русло академічного політичного дискурсу? Ну, навіть якщо так, то вище було щось на зразок прологу.

Кожен художник знає про градацію кольорів. Починаючи від холоднішого, поступово зігріваючи відтінок, колір пливе, вимиваючись із берегів попереднього, змінює свою сутність, перетікає, взаємно наповнюючись з іншим, а по тому граціозно породжує вже теплу, навіть гарячу симфонію нових барв. Та в сумі, на полюсах ми бачимо контраст.

Соціум у своїй основі теж є таким перелитим набором кольорів, які рухаються із одного полюса на інший. Тобто, суспільство – сукупність контрастів на різних стадіях завершеності.

В українській картині світу ці полюси особливо контрастують, адже, як вже зазначалося, те, що мало б динамічно існувати поміж, кудись абстрагувалось.

По суті, це означає, що стан інтелектуального розвитку громадян звівся в дихотомію «інтелектуал-бидло». А оскільки

теорія меритократії в сумі з теорією еліт дає зрозуміти, що у суспільстві перших менше, то це може привести до припущення, що середньостатичний громадянин – неук (що досить комічно корелюється з фактом наявності практично у 90% громадян вищої освіти). А звідси впливає і наступна група дихотомій – «багатий-бідний», яка, на жаль, обернено пропорційна попередній. Крім цього, яка ще й пояснює нинішню проблему витoku інтелектуального елементу за кордон.

І, хоча я не маю права стверджувати про загал, але все ж можу апелювати до конкретних прикладів, які постали переді мною в ході маленького експерименту, здійсненого буквально на вулицях Чернівців.

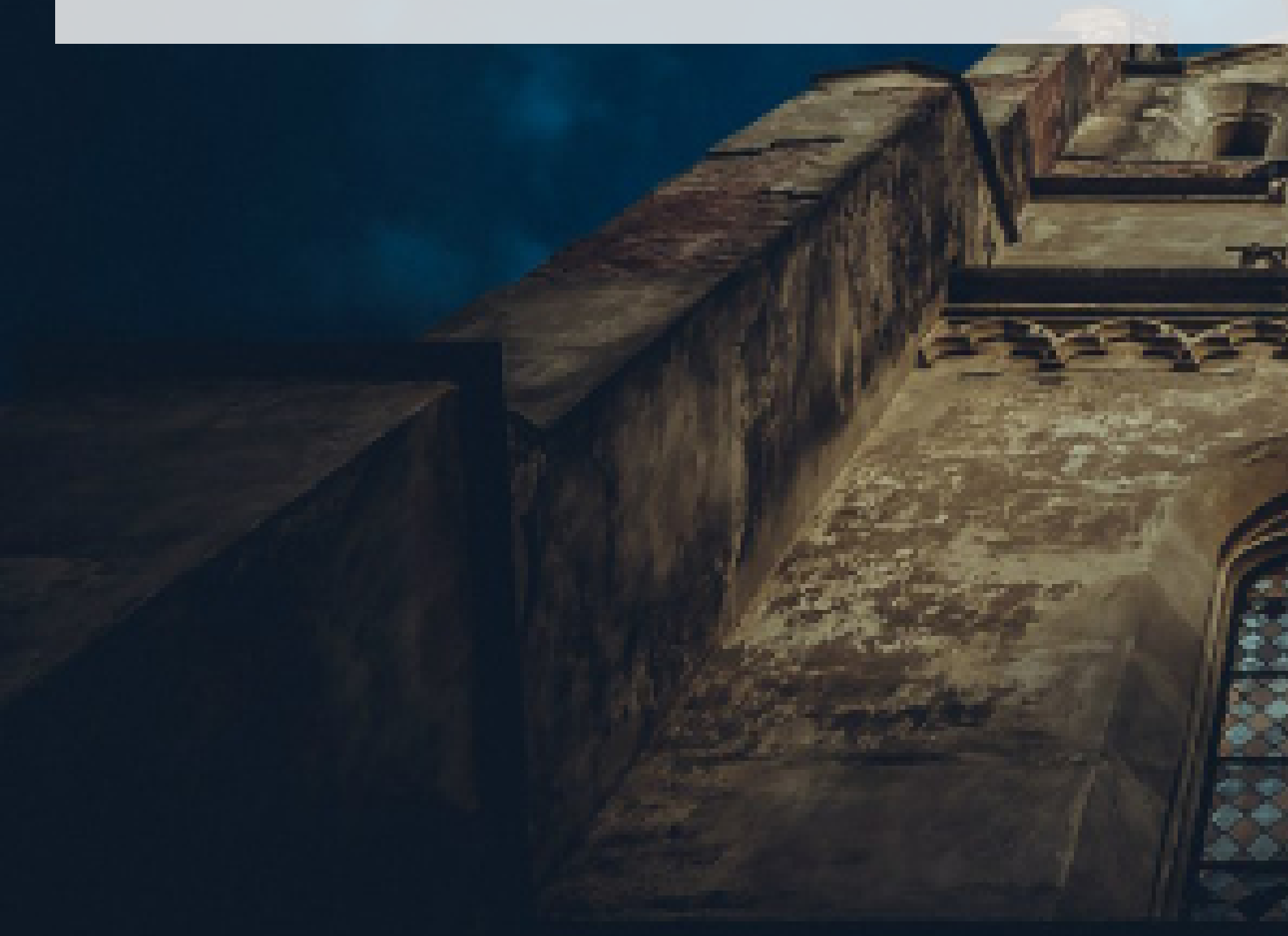
Запитання до перехожих були прості: що таке культура і чим вона є для них. На що 30% відповіло «ето не к нам», 10% прокоментувало як «ета піздец», 20% ж схилились до думки, що це «щось велике», а решта 40% взагалі не стали тратити час на озвучення своєї позиції. І нехай це далеко не показник, але все ж наявність подібних настроїв не демонструє зворотне. Аби прокоментувати власну активність у культурно-мистецькому просторі, респонденти вдалися до хитрощів і поговорили в умовному часі. А на питання щодо останньої прочитаної книжки більшість обмежилася скупим «шкільна програма», хоча були і винятки, які до свого пантеону віднесли «детективи Дарії Донцової».

Щось подібне дає підстави помилково вважати, що розумних освічених людей порівняно менше, ніж недалеких і нахабних. І якщо це таки так, хоч знову ж дуже сподіваюсь, що гіпотеза ця більш ніж безглузда, то і не дивно, чому живеться нам так паскудно.

Насправді ж, ми собі живемо в якомусь такому дивному середовищі, яке на всі свої атавізми має пояснення. Ми розуміємо, що в кожного з нас (особливо в того, хто живе десь у мікрорайоні) є практично щоденна загроза потрапити під гарячу руку «гопників»; що під черговими політичними обіцянками маскується стара манера нехтувати; що відсутність позиції веде до асиміляції; що необізнаність – запорука

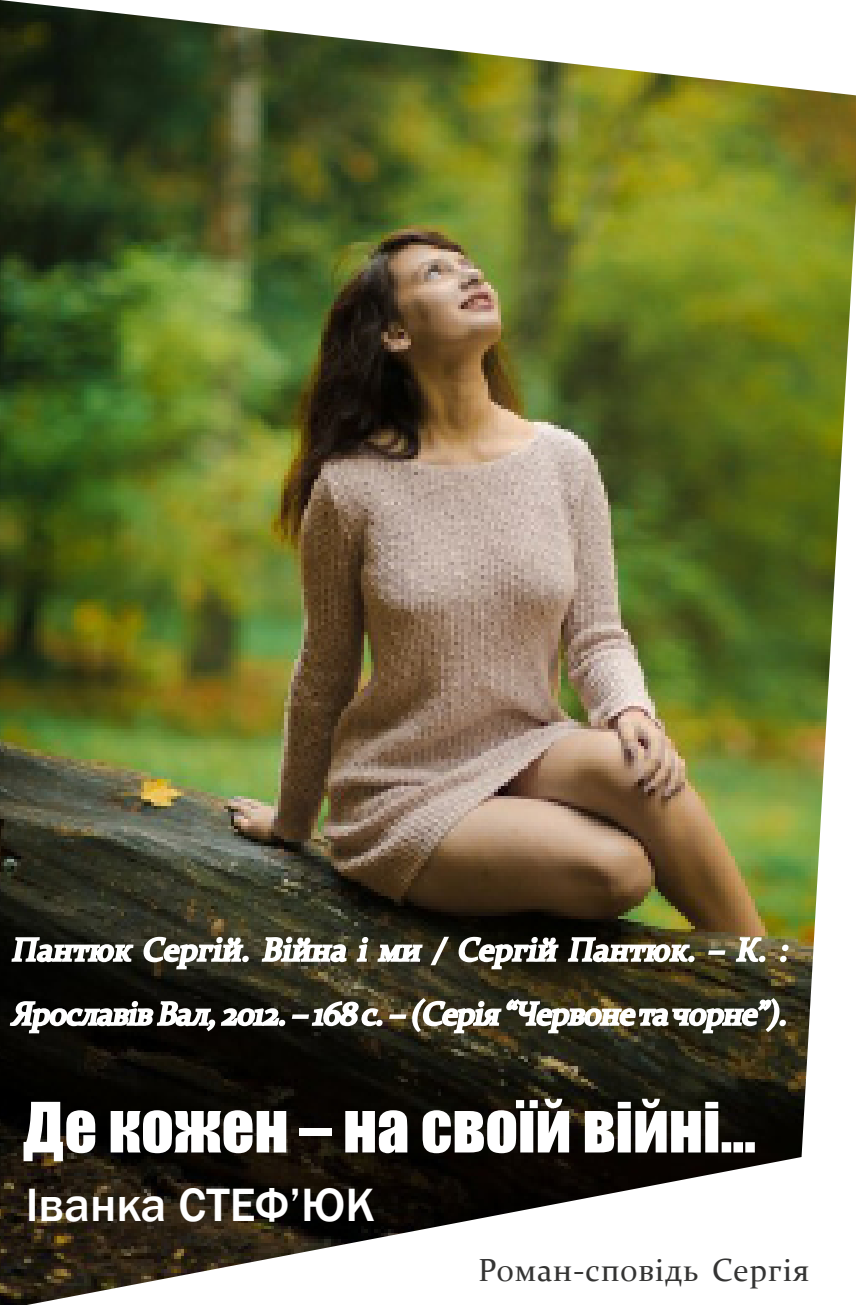
фізичного і морального маніпулювання; що культурна байдужість – шлях до втрати ідентичності. Але нічого з цим не робимо. Ми усвідомлюємо факт існування такої групи «бидла», що найгірше, ми вже змирилися із тим, що вона поступово кількісно росте, проте ніяк не реагуємо, а просто уникаємо фізичної та інтелектуальної конфронтації.

А тепер до контрасту: хіба тепер дивно, що дисбаланс такий помітний? Питаю, дивно, що контраст виступає чинником при ідентифікації? Вам дивно, що країна переживає таку економічну і культурну стагнацію? Я запитаю, Вам дивно? Якщо так, то Ви знаєте, на кого нарікати.

Замість епілогу: «бидло» – це не просто якась група чи категорія. Це поняття. Воно означає тих, хто стоїть на місці. З власного досвіду скажу, що таких навіть більше, ніж більшість.

Пантюк Сергій. Війна і ми / Сергій Пантюк. – К. : Ярославів Вал, 2012. – 168 с. – (Серія "Червоне та чорне").

Де кожен – на своїй війні...

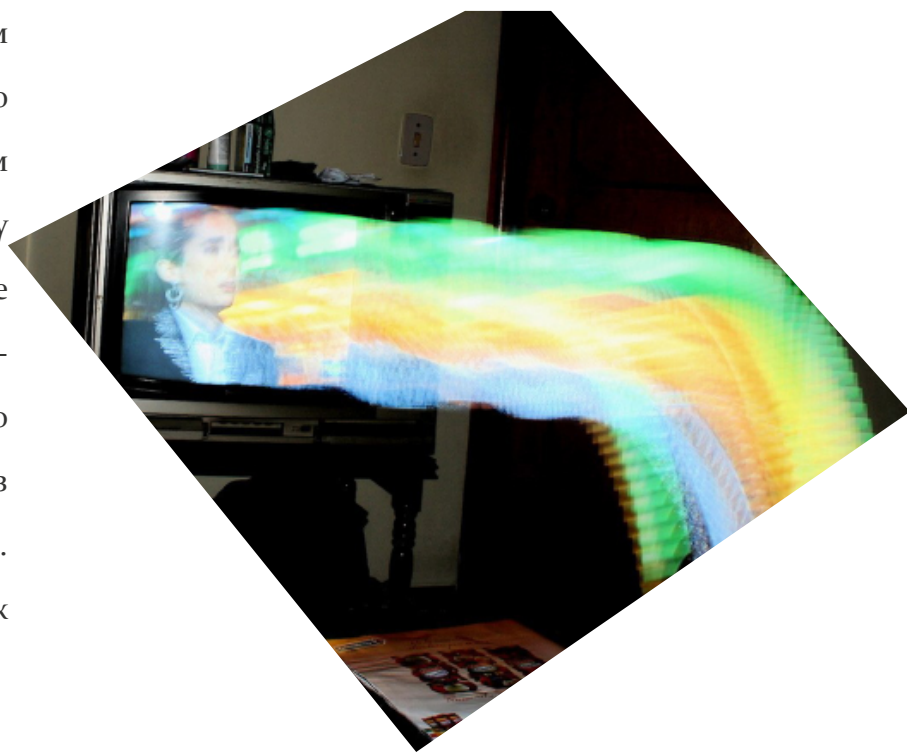
Іванка СТЕФ'ЮК

склалося в житті самого автора: «Війна і ми» – роман, що настояний на особистому досвіді автора; такі твори ми зазвичай називаємо автобіографічними.

На презентації книги у Чернівцях автор пояснив назву так: «Ані один солдат насправді з війни не повертається, він потім все життя воює. Війна – в кожному з нас».

Оскільки автор класифікує твір як роман-сповідь, а сповідь в класичному розумінні, як відомо, таїнство, то і передмова носить відповідну назву – «Таїнство сповіді», у якій її автор, Сергій Грабар, зазначає: «Сергій Пантюк написав роман про любов. Таку омріяну і до болю необхідну там, під кулями, коли можливо зараз і все, а ти ніколи так і не пізнав її – справжньої жінки. Він ішов до свого великого кохання через поневір'яння, через кров і скалічені тіла, через відрізані вуха і скажену дику ненависть до тих, хто придумав війну. Страшну забавку, яка не відпускає, а затягує, як наркотик, до

Роман-сповідь Сергія Пантюка «Війна і ми» - тривимірна історія людини з нестандартною свідомістю – людини, що повернулася з війни, але так і не закінчила воювати. Психологи називають це «синдромом солдата», сам Сергій Пантюк – сповіддю афганця, а ще це можна назвати життям – непередбачуваним життям, у якому так важко спрогнозувати, куди закине життя і яку роль приготує: солдата-контрактника, непосидючого хлопчика, який любить вареники з сливами, чи відомого письменника. А, можливо, все перераховане? Так

нової війни, до запаху чаду і крові. І все знову відступає на другий план, залишаючи невеличку надію, що колись любов подарує тобі спасіння.».

Насправді цей роман дуже легкий у викладі – живому, емоційному, принагідно дотепному. І дуже важкий – в плані підтексту і шокуючих деталей. Це не читиво, яким можна бавитися в потязі дорогою до Алушти, це сповідь чоловіка, який не раз стояв на перехресті життя і смерті і навіки запам'ятає як воно – бути на тому перехресті.

Там часто самотньо – порожнява приходить і наштовхує на згубні думки навіть тоді, коли вже немає такої гострої загрози смерті, коли все начебто добре: «Бувають моменти, коли суєта набридає до вовчого виття, коли втома від миготіння близнюкуватих днів сягає апогею, і щоб відігнати суїцидальні думки, я просто сідаю за кермо і їду світ за очі. Але це марна справа, бо щоразу, коли я так чиню, вже за кілька днів вимріяного усамітнення мене огортає тотальна тривога, душить смуток і муляє совість – я ж залишив своїх найближчих, найрідніших людей, яким навряд чи краще, ніж мені, але ось так зірватися з причалу вони не мають жодної змоги». І тоді герой розуміє, що, повернувшись з війни, від все ще воює – з невідповідностями бажаного і дійсного, з суспільною несправедливістю, з внутрішньою порожнечею...

Олександр Доній цей роман називає оспівуванням... смерті. І додає: «Сильний поет став сильним прозаїком. На презентації книги всі, хто її раніше читав, переконували, що це книга про війну. Прочитавши, скажу, що я в цьому не певен». Зрештою, в кожного своя рецепція.

Дослідниця Любов Багацька знаходить, на наш погляд, логічне пояснення тому, чому аж після 11 поетичних збірок Сергій Пантук

Сергій Пантук

ВІЙНА і МИ

Коронація
слова

ІНТЕР

червоне та чорне

показав себе як прозаїк: «До історичної тематики письменники звертаються не просто так. До цієї теми треба дійти – таланту, як і хорошому вину, потрібна витримка, перевірка часом. Бо говорити про історію треба лиш тоді, коли маєш що сказати, коли маєш свій особистий погляд на події минувшини. А ще – треба відстань у часі. Аби події таки стали історією.

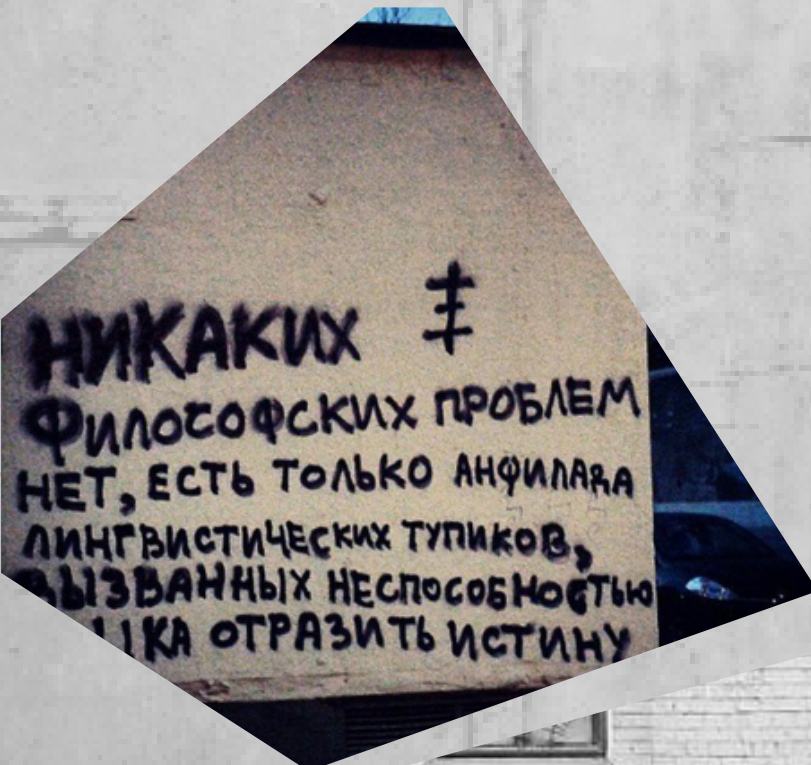
У сучасності вже не перший рік культивуються теми УПА, Голодомору, Другої світової війни. Полиці книгарень вгинаються від літератури про ці події. Час минає, й автори починають звертати увагу на ситуації, які історією тільки стають. Сергій Пантук у прозовій книжці «Війна і ми» звертається до подій значно ближчих – війни на Кавказі та конфлікту в Придністров'ї. Власне, книжка не лише про це, а й про війну загалом – бо ж кожного дня ми вступаємо в боротьбу зі світом, з оточенням, із собою. І Сергій Пантук взявся осмислити цю вічну, безупинну війну у глобальному масштабі. Окрім усього, ця книжка – певний крок у творчості письменника, адже ми його знаємо більше як поета».

Філософським поглядом на суперечливу дійсність автор доводить, що війна – всередині кожного з нас; для того, аби вести її, не обов'язково служити у війську. Всі ми воюємо, незалежно від того, знаємо про це чи ні, і тим більше – чи хочемо цього.

Роман-сповідь Сергія Пантюка «Війна і ми» – для всіх і не всіх. Для всіх, бо написана настільки відверто і по-житейськи, що до неї хочеться дослухатися, як до захопливої розповіді. Але і не для всіх, бо в ній присутні жорсткі, навіть шокуючі описові деталі сюжету, як-то: відрізані вуха бранців і обстріл мирного населення, вкраплення ненормативної лексики (контекстуально виправдані).

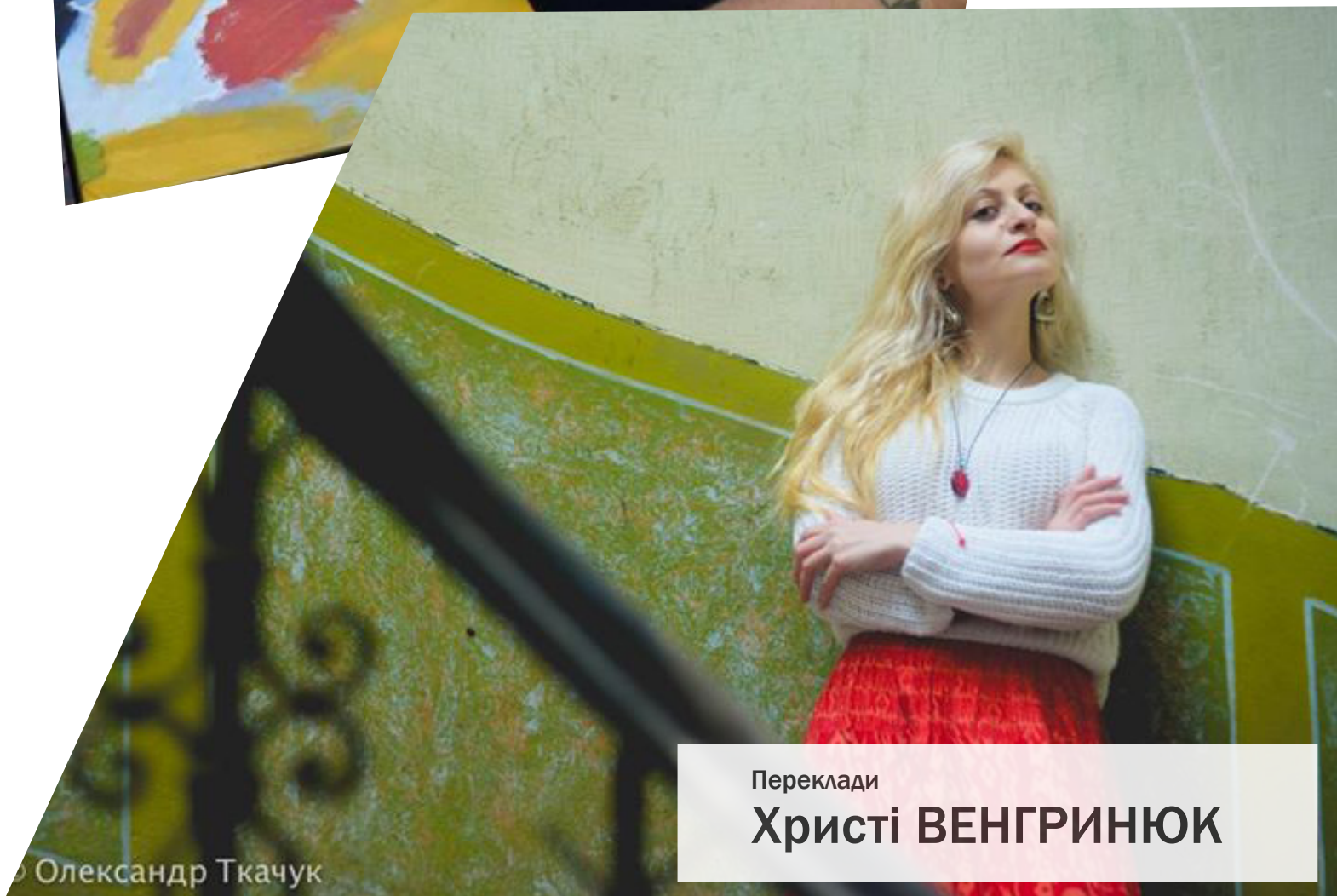
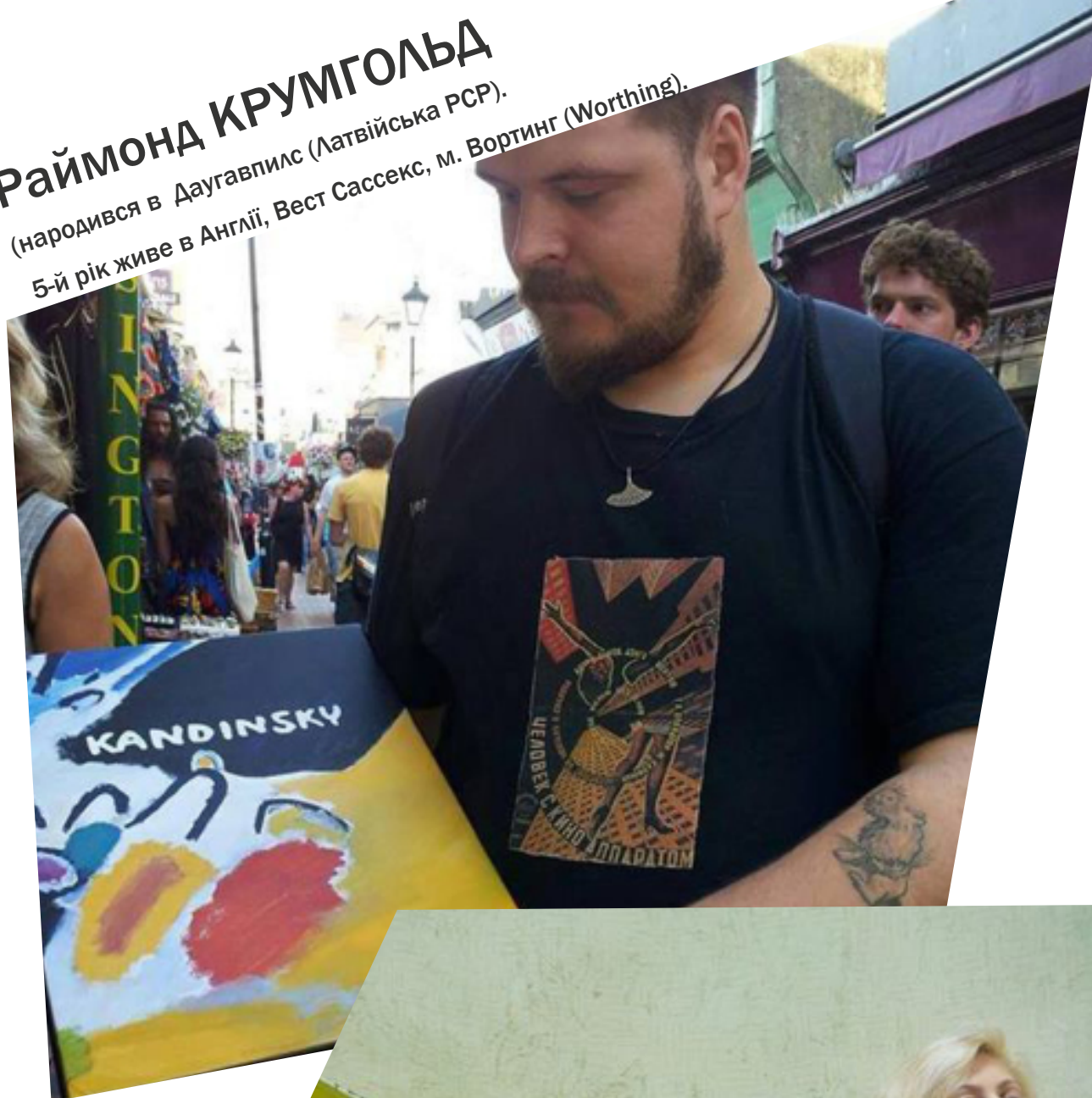
Зрештою, сама тема глибока, сильна у своїй складності: хоча всі ми воюємо, та не всі доконечно це усвідомлюємо.

Раймонд КРУМГОЛЬД

(народився в Даугавпилс (Латвійська РСР).

5-й рік живе в Англії, Вест Сассекс, м. Вортинг (Worthing).

Переклади

Христі ВЕНГРИНЬОК

Олександр Ткачук

Nigrum Nigrius Nigro

I

Лише на відкритому вогнищі
Чай перетворюється
на кофеїновий стимулятор
Який називається чифіром.
Тому камера
Дочікується вечора
Коли двері закривають
на декілька замків
І ніхто не увійде раптово.
Збирається в душі
Місце не видно ззовні у вічко
І починає варити
Людина сідає навприсядки
Тримаючи в руках довгу
стрічку матерії
Вирізаної з простирадла
Її край підпалюють
і починають
Швидко перебирати руками

Утримуючи вогонь

на одному рівні
Під засмаленою
жерстяною кружкою.
Всі стоять навколо
Очікуючи черги
Я стою серед них
Відчуваю себе антропологом
Який раптово потрапив у плем'я
Спостерігаючи
процес, близький
До первинної алхімії
І гостро відчуваю, що
Не зважаючи на світло мамі
Довкола цього місця
Зустрілася первісна ніч
Темрява
Яка була тут тисячу років тому
І що достатньо зробити
хибний крок

І вони проковтнуть тебе

Як проковтнули цих людей

Я дуже давно не
відчував її близькість
Але пам'ятаю
Вона досі поряд
І завжди буде там.

На відстані одного кроку.

В жмені праху – безкінечність
І я добре пам'ятаю
Який смак у цього праху
Дерева та індустріальні конструкції
Ледь-ледь світяться
Коли ти сидиш у приміському лісі
На одній з труб
теплотраси і дивишся довкола.

У цьому лісі
Трішки далі
Є місце на якому розстрілюють євреїв
Або заручників, тепер неясно
Пам'ятник давно хтось зніс, залишив
Лише ржаву трубу
До цієї труби, кимось, колючим дротом
Були прив'язані двері від запорожця
На дверях, дитячим почерком
Величезними буквами з граматичними помилками
Описано те, що тут раніше стояло
І те, що відбувалося
Такий пам'ятник виглядає щирішим
Він наче виростає з цієї землі

З цього праху

Доходиш до околиці міста
Ми побачили двох
Які цілувалися лежачи на траві
Під величезним чорним надписом
На паркані про те,
Що смерть не страшна
На хвилинку пошкодувавши, що з собою
Не було фотоапарату.

Хоча в таких випадках,
Вистачає й пам'яті.

III.

*прим.:

Рот наповнено

Гидким слизом

Смак

Ретельно пережованої сальвії

Якщо її проковтнути

Всередині зародиться болото

З північної Англії за вікном

Пустелі в свідомості

і крапок на стелі

з яких вже щось складається

схоже на дракона

Тіло

Наче підключене

до ліній електропередач

Первинна груба енергія

Байдужа до свого провідника

Просто перетікає кудись

На кам'янисте плато

Де сидить людина

І дивиться

На чорне перехрестя

Червоної, білої і жовтої доріг

* Які ведуть в Шибальбу

(Брати) рушили далі і йшли, доки не
опинилися на розпутьті, і тут, на цьому перехресті
чотирьох доріг, їх наздогнала доля.

Одна з цих чотирьох доріг була червона,
друга чорна, третя біла і остання – жовта.

І чорна дорога сказала їм: «мене повинні
ви обрати, тому що я – дорога владики».

Так сказала дорога.

І в цьому місці вони були вже переможені.
Вони прийняли цю дорогу, дорогу до Шибальбе,
і коли (брати) прибули на місце поради владики
Шибальбе, вони вже втратили у грі Пополь Вух.

(Книга Народу)

IV

Фарсальська кобила
на ім'я Справедлива...

Коли починається розмова
Про те, що таке
Свобода
Я мовчу

Бо пригадую

Про фарсальську кобилу
На ім'я Справедлива
Про неї згадував Арістотель
В другій книзі «Політики»
Прагматично критикуючи мрії Платона
Про суспільство без приватної власності
І з спільнотою дружин і дітей

У кобиліці лошата
Були дуже схожі на мати
Значить і люди
У будь-якому випадку
Будуть впізнавати своїх родичів

Ось уже тисячі років
Кожна утопія
Бажає почати світ з чистої сторінки
Уявляючи себе
ідеальних громадян
Без генетичної пам'яті
І віри в обряди

Але

Найміцніші пруті
В клітинах наших тіл
Навіть те
Як ми виглядаємо
Є продовженням тих
Кого ми не пам'ятаємо
І продовжиться в тих
Хто не згадає
Нас

І як можна говорити
про свободу
Якщо в вечірньому автобусі
Подивившись у відображення
брудного вікна
Ви побачите власних предків
А якщо прислухаєтесь
То відчуєте
Як дихає хтось
З тілом Венери і Вілендорфа
І мільйонами різних імен

Одне з яких
можливо
збігається
з іменем
древньої тварини

Аш-Шуара

Упродовж кількох місяців
Я намагався дотримуватися заборон
Не їв та не пив того
Що називають «харам»
І вагався
Щодо вимовлення шахади
Іноді схиляючись до позитивної відповіді.

Вперше я задумався про це
Осіннього дня
Сидячи в розвалинах фортеці
Недалеко від траси Даугавпілс–Рига
І читаючи «Орієнтацію – Північ»

Образ всесвіту
В якому людство
Це безформна маса матерії
Надто схожа на твань та рідку глину
І що постійно пожирає
часом
Застигає в служінні
Полюсу абсолютного холоду
У небі якого відсутнє світло
Зачаровував
Бо рідку глину не можна загартувати
Її можна заморозити до стану каменю

Упродовж кількох місяців
Сідаючи вранці в електричку
Яка везла мене до маленького села
на березі моря
Я відкривав лише дві книги
«Коран»

І «Царство Кількості і Знаки часу»
Що холоднішим ставало повітря
То більше хотілося відмовитись
Від усього, що я знаю
І зробити вигляд наче я вірю
В існування істини
З надією на те
Що в майбутньому
Я дійсно в це повірю

Не знаю
Чому вкінці сказав собі ні
Заморожена глина
Усе одно залишається глиною
І ще я не вірю поетам
Не лише тим
Які поневіряються долинами
І говорять про те
Чого не здійснюють

VI.

**‘And this also,’ said Marlow suddenly,
‘has been one of the dark places of the earth.’**

Joseph Conrad – “Heart of Darkness”*

Берег Ла-Маншу всипаний
Великою кількістю гальки
серед неї часто зустрічаються «курячі боги»
Каміння з дірками
Проточені водою
Їх так багато в цій місцевості
Що їх навряд чи вважають талісманами

У той час як нам
Які прийшли з північного заходу
Важко позбутися звички їх підбирати

Я бережу лише один камінь
Який знайшов під ногами
в першу ніч в цьому місці
Коли ми

Неочікувано вийшли
На берег цієї частини Атлантичного Океану
І біля нас пробігали лисиці
які зайняли в місцевій екосистемі

роль бродячих псів
тепер щоночі
ми приходимо на цей берег
тільки тут насправді відчуваєш
що ти не у Північно-Східній Європі
що саме сюди
зі сторони Галлії йшли римські легіони

На острів
Населений в той час
Зовсім іншими
народами

* «І тут також», різко сказав Марлоу, «було одне з темних
місць землі».

Джозеф Конрад – «Серце Темряви».

Для великих і для малих, для дівчат і для хлоп'ят, для тих, хто має внутрішню необхідність покращити карму та підтягнути здоров'я – нова, дебютна, смолоскипівська збірка «Міліція карми» від Михайла Жаржайла. Підоднією обкладинкою змішалися люди, тварини, обставини, адже збірка – це і трилітрова банка, куди автор складає увесь набутий досвід, це й антресолі та гаражі із давно непотрібними речами, які так милі серцю, що із ними неможливо попрощатися, це і реаліті-шоу «за склом», коли ти маєш змогу лише підглядати, як виживають і миряться між собою та із собою учасники. Але найстрашніше – це потреба перераховувати, постійно загинати пальці, вишкрябувати ручкою помітки на папері, закладати кутики сторінок у книжці, але все одно перераховувати побачене і почуте.

«Міліція карми» – це пісня гурту «Radiohead», це правоохоронний орган у кармічному світі, а ще поетична збірка Михайла Жаржайла. Не стримуючи себе у потребі

Антресолі

Михайла Жаржайла

Настасія ЄВДОКИМОВА

перелічувати, зазначу, що у трьох розділах є: автобіографія поета (поміж іншого він пише про свої 22 роки, як і що він пізнав уперше), короткий екскурс у його дитинство (спогади про дідуся і сталевий дріт, а також традиційний перегляд серіалу

про лейтенанта Коломбо із мамою), формування вигаданої реальності, яка іноді здається більш справжньою, інформація про «8 років без лікарів / якщо звісно не рахувати / одного хірурга / одного окуліста / одного венеролога / та двох дантистів» та про те, що поет колись намагався врятувати ластівку, зміни територій, а ще відкриття двох людей, їхні звички та спогади, тобто найінтимніше.

Нікого не дивує, що «останнім часом у поезії / почастишали випадки вживання алкоголю / цигарок та кави», адже ліричний герой (хоча, будьмо чесними, немає у віршах Михайла Жаржайла ніякого ліричного героя – є лише він сам і персонажі іззовні, яких ми бачимо щодня й щомиті, іноді у метро, а іноді просто у дзеркалі), або той, хто мав би ним бути, постійно п'є вино – він навіть Київ відкорковує. Із Києвом у Жаржайла взагалі склалося, адже

третина поетичного часу в збірці проходить у метрополітені, переважно на Святошинсько-броварській лінії (властиво, що у іншій смолоскипівської лауреатки Карини Тумаєвої також є текст про червону гілку метро і все, що відбувається там, у тих чорних катакомбах). Так, поет пересувається із Академмістечка й Біличів на Лісову через Русанівку, де зустрічає світанок, та спить дорогою із Броварів, іноді він буває у гуртожитку «політехніки», або у друга на ВДНГ, чи в центрі, адже «цілувалися вчора / біля пам'ятника Леніну / добре що він помер», а вирвавшись зі столиці він торкається «піднебіння Львівського вокзалу»: «ти тільки придстав, – пише Михайло Жаржайло, – придстав / приїжджаєш у Львів – тут кийвстар / вертаєшся додому а там – емтеес». Поет легко змінює мобільних операторів, раніше він й дівчат легко міняв, але наразі у нього стабільність

михайло
жаржайло

МІЛІЦІЯ карми

– він лише пригадує та припускає, зізнаючись у коханні, він купує ділянку на Місяці своїй дівчині, з якою іншу третину поетичної збірки лежить у ліжку. Він лірик і сексист, він закликає: «не даруйте квітам жінок», але йому це можна пробачати кожного разу, коли починає йти дощ: «ми хочемо бути смертними / і короткочасними / як ота злива».

«Речі непостійні / вони – / ніщо у порівнянні з тим / що залишається після людей», хоча ще одна третина поетичного доробку автора – це бренди і тренди. Письменник мислить масовими категоріями, повсякденним вжитком,

щоденними формами: одна його дівчина «носила трусики з «плейбоем», інша ж курила «ментоловий «Вінстон» слімс», третю він запрошує «підемо в макдак» і заохочує «їж біг-мак», а сам «коли я вечорами лузав насіння / пив пиво та слухав Radiohead», тут-таки є клей «Момент» і холодильник «Донбас». Нагромадження назв і брендів маркують епоху, нагадують, що ця поезія твориться поруч, що Михайло Жаржайло – співець мас: він співає якщо не для них, то про них. У передмові до «Міліції карми» Андрій Бондар написав: «Жаражайлові віриш. Адже таке точно колись було з тобою. Таке досі буває з тобою. Звісно, ти не міг бути ліричним суб'єктом цих текстів, але щось подібне точно переживав». Ти розумієш, про що йдеться, а тому відчуваєш себе причетним до контексту.

Третина на здійснення тріпів, третина проведена у ліжку, третина витрачена на потребу перераховувати, від якої відмовитися неможливо. А те, що залишилося, звучить «ніби вірші без ритму й рими». Усі двітисячідесятники різні, так само й Михайло Жаржайло буває відмінним сам від себе у наступному тексті, але залишається єдине – принцип розуміння поезії: свій, про свого, про своє. Поетична збірка від видавництва «Смолооскип» не захищає від міліції, але поліпшує карму.

Арт-простір Че

А. – Чи існує в Чернівцях андерграундна культура, і якщо є то які її ознаки?

1

Ж. – Якщо ми говоримо про культуру загалом, а не про мистецтво, то трішки є, завдяки слабеньким окремим ініціативам. Деякі з них серйозніші, деякі не доведені до ладу. Чогось такого «нешколярського» майже немає.

А. – А яке співвідношення між андерграундною і мейнстрімовою культурою?

Ж. – Тут треба визначити, що таке мейнстрім. Це концерти, організовані управлінням культури. Потім загальноміські свята, наприклад, День міста, якийсь там День електрика. Є такі штуки, як Meridian, які хоч і відносно незалежні, але вийшли з андерграунду. Якщо кількісно – то 10%/90%.

2

Жан Побе

культуртрегер, куратор Dzestra talks та кіноклубу Картон

А. –Сегмент молоді, який полюбляє Дзідзьо, ходить в Hard-Rock – це андерграундна складова?

3

Ж. – Мені важко судити про них, але якщо говорити про аудиторію, яка в п'ятницю біля Hard-Rock, то свого роду це теж культура. Всі ці Ярмач, Спартак. Це є причиною зібрання. Але ці люди приходять не за продуктом мистецтва, а за тусою. І ця штука є ненапружним фоном. Це не змушує їх напружатись, думати. Це їх трішки веселить, бо їм багато не треба, і вони не беруть участь в цьому. Річ в тому, що ці люди такого складу розуму, що вони не готові впливати на те, що їм дають. Вони це можуть факати, але вони це сприймають, і є пасивними учасниками цього «двіженія».

Ж. – Треба почати, певне, з того, що в Україні поп-культура на низькому рівні. Можна виділити кілька виконавців, які працюють на нормальному рівні — Іван Дорн, «Степан та медуза» , DZIERZYNSKI BITZ, може ще кілька, а решта — рівень плінтуса. Передумовами, певне, є існування Радянського Союзу, бо люди тої епохи не хочуть щось міняти, їм вже давали готову відповідь. І діти, яких виховувало це покоління, діють аналогічно. А ті, які ходять на «важкі» івенти – не особливо й відрізняються інтелектом.

4

А.
–Які передумови виникнення межі між тими, хто йде в Сферу потусуватись, і тими, хто йдуть, наприклад, на лекції Святослава Вишинського?

А. – Тоді виникає таке питання: чи є снобізм в чернівецькій арт-тусовці?

5

Ж. – Звичайно, є, Чернівці особливо не відрізняються від інших міст, і всюди є цей містячковий снобізм, хтось завжди випендрюється, що це добре, це погано, а на це я не піду, бо це не я. Таке буде завжди, і від цього не треба відсторонятися. А ось питання про арт-тусовку - великої арт-тусовки немає. Є окремі тусовки, наприклад художники між собою говорять, музиканти мають собі окремі тусовки по напрямках, наприклад недопанки, але між собою у них слабкі зв'язки.

А. – Мені здається, що в нас всі ці арт-тусовки розбиті на кластери, наприклад, ні ти, ні я ніколи не мали спільних проектів з «Pazl» Сергія Кушніра?

Ж. – Я думаю, тут справа в тому, що у цих кластерів різні рівні підходу до організації, а не у розподілі діяльності. Якщо мені не подобається підхід людей, то я не захочу мати з ними справу. Цей проект «Pazl» дуже актуальний, наприклад для дітей та молоді, коли вони тільки починають реалізовуватись та самостверджуватись. Там можна викласти якісь свої продукти творчості.

бесіду вів Андрій ТУЖИКОВ

А. – Чи вже почалися якісь зрушення серед чернівчан після лекцій Dzestra talks?

Ж.
– Звичайно, що спочатку були амбіції. Про зрушення важко говорити, сподіваюсь, що люди не просто послухають, а й побачать приклад, що можна робити більше й цікавіше. Особисто для мене, то я зрозумів, що можна робити набагато більше, аніж робиться. Одразу щось з'явиться й не мало, і ефект виміряти важко. Уяви порожній простір - ми просто його заповнюємо, а коли простір буде заповнений, хоча б наполовину, тоді можна буде судити, а коли він заповнений лише на кілька відсотків, то не варто говорити про вплив на весь простір. В нас, якщо ти щось робиш, то ти будеш або першим, або одним з двох-трьох.

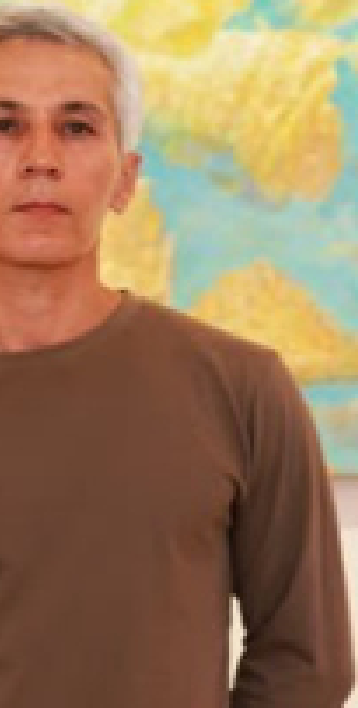
Що вплинуло на становлення Вас як художника?

Я ніколи не мріяв бути тим, ким я став. Навпаки, я завжди відпирався. Я навіть не уявляв, що дорослі люди можуть малювати. Я думав, що це суто дитяче заняття, але завжди по життю мене виручав живопис. Я ніколи не думав про мистецтво як про професію, мені здавалося, що робота повинна бути неприємною, для того щоб приносити гроші. Якщо вона приємна, то це хобі. Я перепробував себе в різних сферах, перш ніж всерйоз задуматися про художню діяльність. В художньому училищі мені весь час здавалося, що я відстаю. Я не вважаю себе художником в класичному сенсі. Мені було нудно вчитися академічній манері малювання. Натури мені було мало, з часом вона стала мені попросту нецікавою. Я сам себе вивчав, як Мюнхгаузен, витягаючи за волосся до знань. Навчання і розвиток взагалі ніколи не закінчуються. Щоразу потрібно виходити за рамки свого комфорту, щоб відкрити щось нове. Для мене кожне нове полотно - це бар'єр. Ти вже не хочеш по-старому, по-новому ще не вмієш, а допомогти тобі ніхто не може. На перших порах моєї творчості я дуже відповідально ставився до кольору, я вважав, що не можна просто так вибрати ту чи іншу фарбу і ляпнути її на полотно. З часом у мене з'явилася мрія відвідати Лувр. І от коли вона здійснилася, до мене прийшла цікава думка: всі великі художники були звичайними людьми, які

5 питань до с українського х Асрор Му

вийшли до професійного рівня, і я зрозумів, що кожен на це здатний. Істинний художник - це провідник, для художника вміння малювати - найостанніша справа. Техніка малювання потрібна для того, щоб щось зображати, це щось має бути всередині людини. І саме це є найважливішим.

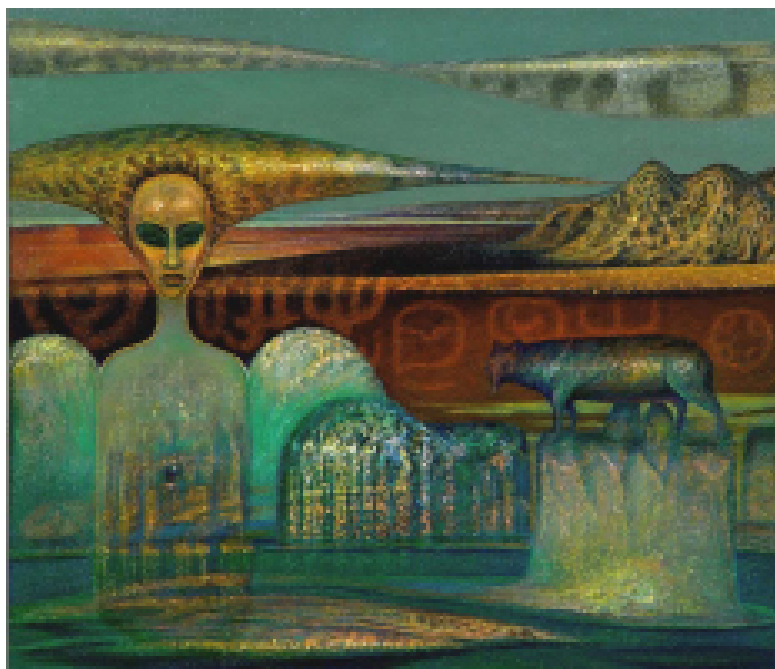
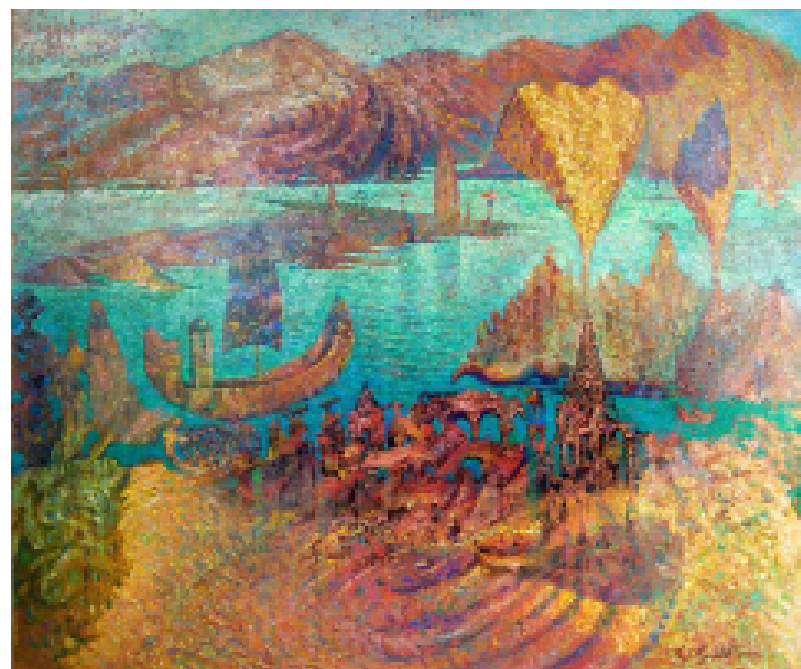
Яке у Вас ставлення до українського мистецтва? Як це — бути художником в Україні?

Мої дитячі підозри виправдалися (сміється), але від долі не втечеш. Я взагалі оптиміст по життю. Необхідно усвідомлювати мотиви своїх дій. Потрібно розуміти, навіщо ти віддаєш себе в жертву мистецтву. Я переконаний, що є якісь сили, які направляють нас по життю. Людина обмежена розумом і тим досвідом, який присвоює їй соціальне середовище. Якщо користуватися тільки цим — нічого нового не створиш. Адже наше життя — саме те, що ми про нього думаємо, це все наш вибір, індивідуальний чи колективний. Маятнику держави невігідно мати занадто розумних людей.

учасного художника радову

Розкажіть про вашу творчу студію. Як прийшла ідея її створення, чи вдається поєднувати власну творчість з викладанням?

Багато років я розвивався всередині себе, дозріваючи як зародок, але з часом відчув, що мені потрібне спілкування.

У студії я даю людині більше, ніж вона може "проковтнути". Я закликаю їх до того, щоб починали писати свої творчі роботи, а я допоможу побачити саме їх індивідуальний почерк. Що ж стосується особисто мене, то творча робота йде всередині постійно, матеріал накопичується, а потім ця інформація вихлюпується в нових роботах. Усі відповіді знаходяться навколо нас і збираються, поки художник готує ґрунт.

Що ви думаєте про сучасне мистецтво в цілому?

Сучасне мистецтво занадто деструктивне, і це неправильно. Мистецтво має йти попереду суспільства. Зараз воно ставить перед собою зовсім інші завдання. Формати картин ростуть, і живопис стає площинний, роботи ніби просять глядача зайти всередину, залучаючи цим його увагу. Мистецтво стало ближчим через комерційну вигоду. Але цим багато маніпулюють і користуються тим, що люди не розбираються в мистецтві. Найчастіше в популярності робіт сучасного мистецтва не останню роль грають такі фактори, як громадський психоз, гроші і неусвідомленість людей.

Що найважливіше для художника?

Найважливіше для кожної людини - це відкритість. Почуття власної важливості приземлює і робить людину замкнутою для всього нового. Закрита людина нецікава, вона не розвивається. Все, що необхідно, закладене всередині нас, як цим користуватися і для чого застосовувати, залежить тільки від нас самих. Уявіть, що кімната — це наша свідомість, а в ній всі наші думки. Якщо використовувати тільки їх, то нічого не поміняється. Нам у свідомості потрібно відкривати двері. Кожен здатний на те, щоб розігнати хмари думок. Навколо нас маса інформації, кожен вільний, і не варто прив'язуватися до буденності.

Юлія Дмитришина

Працює редакційна пошта quasimagazine@gmail.com, на яку Ви можете надсилати свої матеріали

 /quasimagazine

 /quasimagazine